Šv. Kazimiero D-jos leidinys N 304

PAKLYDĖLIAI

Parašė J. GERUTIS

— Jonas Balvočius

Antras pataisytas leidimas

KAUNAS 1921 M.

Nr. 938

Approbatur Caunae die 18 Apr. 1921 a.

† Franciscus Epps. Samogit.

L. S.

Inžanga.

Paklydėliai buvo visuomet ir visur, ale Lietuvoje jų beveik nebuvo ikišiol. Dabar-gi priviso per viršų net, kiekviename sodžiuje painiojas bent keli. Jie plepa visokius niekus ir klaidina žmones. Tai patyręs, parašiau šitą knygutę, kad malonųs Skaitytojai galėtų atsiginti nuo tų plepių.

Autorius.

1. Bedieviai.

Nerasi dviejų žmonių, kad abu būtų vienodu. Jei akįs bus tokios, tat nosįs bus netokios. Jei nosįs bus tokios, tat plaukai bus kitoki, ūgis bus nelygus. Vienas bus žemelesnis, kitas augštelesnis. Tai kaslink stovylos. Kaslink kūno jausmų ir-gi vienodumo nėra. Vienas yra piktas, kaip širšelė, kitas nulaidus, kaip karvelis. Vienas yra opus, kaip skaudulys, kitas rumbus, kaip žydo arklys. Aną užgauna menkas žodelis, o šis ir iškoneveiktas juokias.

Dvasės karalystė yra kurkas nevienodesnė ir už kūno formą ir už kūno jausmus. Vienas skraido padangėse, rašo gudrias knygas, pramano nebūtus daiktus, o kitas slankioja pažemiais, vos paskaito vieną-kitą maldelę, nemoka nė vyžos kaip reikiant nupinti. Vienas meldžias ašaromis aptekęs, gyvas lipa Dangun, kitas gula ir kelias, nepasakęs Dievui nei ačių nei išgraužk. Anas dūsauja iš širdies dugno už savo nuodėmes, pasninkauja dienas, mėnesius maldaudamas griekų atleidimo, o šis švilpauja sau vaikščiodamas loc būtų pats nekaltasis žmogus ant svieto, skuta lašinius kiaurą gavėnę ir visas vigilijas. Nėra prašęs griekų atleidimo nė apsirikęs, nes jis tarias jų visai neturįs.

Ta Dvasės privalumų yvairybė ir gimdo begalinę nuomonių keistybę taip, juog du žmogu nebesutinka tarpu savęs tame pačiame klausime. Kas vienam rodos baltas, tas antram regis juodas. Vienas sako kelk augštyn, kitas šaukia leisk žemyn. Vienas sako yra, kitas ginčyja, kad nėra.

Tai pasakius, nebesunku numanyti, iškur ir dėlko atsirado keistų-keisčiausi mokslai, ginčai, rietinos. Vienas sty-

gauja saviškai, kitas vėl saviškai. Vienas kviečia, klausyk manęs, aš skelbiu tikrą teisybę, kitas sako, neklausyk, jis meluoja, jo nuomonė yra netikusi, jo kalba yra klaidi. Žmogus, pakliuvęs tokių keistuolių tarpan, tankiai pats nebežino, kurion pusėn virsti. Prisiklausius, rods tai abu puikiai kalba.

Tuos visokius ginčytojus vadina tokiais vardais, kokius jie užsipelnė savo ginčais. Vadina: Nihilistais, Materijalistais, Racijonalistais, Socijalistais, Ateistais, Panteistais, ir dar kanakaip. Lietuvis, galvos nesukęs, vadina visus vienu vardu **Bedieviai.** Ir vadina labai teisingai, nes visi tie istai įštikrųjų yra bedieviai. Jie visi nepripažįsta Dievo, pamina po kojų Religiją, kaipo burtus, netiki į anapus grabo, išjuokia visas dvasiškas apeigas bažnyčioje ir namie ir galų-gale gyvena sau pasilikę prie pliko „unoro“. Sako, jie dėlto nedarą nieko pikto, kad „unoras“ neleidžiąs jiems piktai daryti. Kiek toje kalboje yra teisybės, ant kiek „unoras“ suvaldo piktus žmogaus pageidimus, Skaitytojas žinai be manęs.

Yra dar ir kitos priežastįs, kodėl bedieviai ne taip mano, kaip mes. Pirma priežastis yra:

Tamsybė. Mūsų sodiečiai klaidingai sanprotauja, paregėję mokslavyrį, ar kokį universiteto studentą, būk jis viską moka ir žino, kas tik randas danguje ir ant žemės. Sodžiaus žmogelis uoliai paturoja jų pasielgimą ir klausos ausis ištempęs, ką jie kalba. Tikos viensyk', užkreipė pas mane su reikalu tūla moteriškė. Buvo tai nedėlioje povisam. Besišnekant, va, ką ji man pasakė.

— Ar Tamsta regėjai, kas šiandien dėjos per sumą? Kuomet kunigas pakėlė Švenčiausį, kuomet visas svietas puolęs ant kelių prisiplakė veidais prie-pat žemės ir graudžiai dūsavo, mūsų daktaras N. išbuvo visą laiką stačias, dešinę koją atspyręs, dagi galvos nenulenkęs. Tiktai uosus geltonomis šukomis šukavo ir plaukus pirštais sklaidė. Tai regint, man šoko galvon mintis, beneklystame mes, prastuolėliai. Dėlko ponas daktaras nedaro taip, kaip mes, dėlko jis nepriklaupia per pakėlimą nors viena koja. Rasi ir mes klaupinėjame ir dūsaujame bereikalingai? Juk ponas daktaras, kaip mano vyras pasakoja, buvęs trijuose univer-

sitetuose: Dorpate, Maskvoje, bene ir Berlyne. Taigi jis mokytas begalo, jis žino kas yra danguje ir ant žemės, ką reikia, ko nereikia.

Aš šitaip moteriškei paaiškinau: Jaunikaitis, pabaigęs gimnaziją, pabaigęs universitetą, yra apsišvietęs tose mokslo šakose, kurias jam profesoriai aiškino. Jis gali būt geras daktaras, vikrus inžinierius, iškalbus advokatas, garsus kalbažinis, stebuklingas skaitlinčius, ale yra visai tamsus krikščionis. Tai dėlto, kad per visus mokslo metus arba nieko nėra girdėjęs apie Religiją, arba yra girdėjęs labai nedaug ir trumpai. Jei ir teko bent kiek pasiskaityti dvasiškos įtalpos knygų, tat tankiausiai tos knygos buvo priešingos. Jos ne tik nepaaiškino dalyko, bet labiau dar užtemdė. Taigi, jaunas žmogus, išėjęs iš mokyklos be jokio pamato, iškur gali būti šviesus Tikėjimo dalykuose? O be šviesos ir laumināja sau visą amželį apčiupomis, svyruodamas gan vienon, gan kiton pusėn. Kart yra neva krikščioniu — jei to reikalauja gimdytojai, broliai, seseris, pati — kitkart virsta į bedievį.

Jei mokyti bedieviai ne ką žino apie Religiją, tat mūsų kaimo bedievukai amžinai maž arba ir nieko nežino. Visas jų dvasiškas mokslas „Tėve mūsų“ ir „Sveika Marija“, kuriųdviejų seniai jau nebevartoja. Kad nors laikraštį švelniai paskaitytų, bet ir čia mikčioja, nesuprasi, ką jis skaito. Ir tatai tokie mokslinčiai, tokie gudragalviai suka galvas žmonėms savo nauju mokslu, kurio patįs nesupranta. Tauzija visokius niekus, klaidina lengvatikius ir, žinoma, rausia pamažu krikščioniškos doros pamatą. Iš čia turime dabar prisiveisusių vagių, plėšikų, galvažudžių, padegėjų. Tai bedievystės žiedai! Tai tamsybė siaučia svietą!

Palaidas gyvenimas. Arklys nekenčia pančių, jautis nemėgsta pasaito. Jiemdviem būtų kur-kas maloniau vaikščioti palaidiem ir braidyti liuosai po javus ir po pievas. Bedievis dėlto nekenčia Religijos, kad ši varžo jo geidulius; o kam čia yra malonu būti varžomu! Religija draudžia vogti, plėšti, girtuoklauti, sėbrauti su kita lytimi. Pataria apsivesti, gyventi padoriai, auklėti savo vaikelius krikščioniškai, pa-

daryti juos naudingais piliečiais, Dievui ir žmonėms maloniais. Tai sunki našta, kurios bedievis nenori nešti ant savo kupros, kratos nuo jos. Ar ne pigiau dykauti, o pristigus duonos pavogti kame nors? Netekus pinigų — apiplėšti ką? Ar ne liuosiau naktimis lošti kortomis ir gerti, o dieną miegoti, nors tau bažnyčioje būtų suma? Kam bedieviui viena pati — ir tai dar iki grabo — kad jis gali turėti dešimtį. Tikrą pačią reikės gerbti, reikės šeimyną užlaikyti; netikrai-gi pakaks bulbių pūro, lašinių svarą-kitą, pinigais keletą patreinių,*) jau ir viskas. Bedieviui lyties kontrabanda tuomi yra geistina, kad ji niekuomi jo nesuriša. Jis elgias sau, kaip tinkamas.

Skaitytojas dabar supranti pats, dėlko bedievis yra bedieviu? Kaip jis pripažįs Religiją, kad ši užkerta jam kelią į palaidą gyvenimą. O laisvės, nors peiktinos, bedievis neketina išsižadėti. Tie bedieviai yra tie patįs, apie kuriuos užsimena šv. Povilas gromatoje pas Timotiejų (Tim. I, 19). Apaštalas sako: „Praradę sąžinią, prarado ir Tikėjimą“. 1758 m. apsirgo Prancūzijoje tūlas bedievis, Bugeris (Bouguer), Paryžiaus Mokslo Akademijos sąnarys. Prieš mirsiant prisipažino kunigui Bertainiui (Berthonie) dėlto į nieką netikėjęs ir buvęs bedievis, kad buvęs pasileidęs. Taip ir yra ištikro, kas dar nepasileido, tas nepavirs į bedievį nors ir iškryptų truputį iš gyvenimo vagos.

Puikybė. Yra trečia bedievystės priežastis. Nors kiekvienas žmogus nėra liuosas nuo tos biaurios ydos, ale pas bedievį tai jos yra net perviršų. Puikybė painiojas pas poną ir pas ubagą, pas jauną ir pas seną. Ubagas didžiuojas savo puikiomis lazdomis, savo ilgu botagu ir naujais lopais. Ubagui regis, būk jis geriau išgieda, balsiau poteriauja už kitus ubagus, būk yra maldesnis už visus nudriskėlius. Ponas tarias esąs kurkas išmintingesnis už mužiką, ir žiūri į jį žvairomis. Ukininkas niekina savo kaimyną, kad šis neturi nei tokios brikos, nei tokių šikšnos pakinklų nei tokio eržilo, kaip jis. Kad neturi kaliošių ir ziegorėlio, o dėvi nagines, ar

*) Patreinis — 3 kapeikos.

vyžas, vaikščioja išsikričiojęs ir virve persijuosęs. Mergaitė kelias augštyn prieš savo drauges savo skaistumu, savo šilkine skarele ir Vilniaus sijonu. Bet vis tai menkumėlis, palyginus su bedievio puikybe! Bedievis laiko save už ypatingą žmogų, nėmaž nelygiu su kitais žmonėmis. Bedieviui rodos, kad niekame nėra tokios galvos, kaip pas jį, kad niekas tiek nežino ir neišmano, kaip jis. Bedievis yra palinkęs lyginti savo protą su saulės spinduliais, o kitų protus — su nakties tamsybe. Žinoma, taip manydamas bedievis nepriima nė keno patarimo, nė keno nuomonės. Jį tik juokai ima, kad Religija skelbia kanakokias dangaus teisybes, kanakokias krikščioniškas dorybes, kanakokį Dievą. Vis tai nesutinka su jo šviesu protu. Tai, sako bedievis, Religija mužikų zabova. Mužikas, sako, negali be Religijos apsieiti dėlto, kad jis yra tamsus, o man kam ta Religija, kad aš galiu gyventi pasirėmęs ant mano kaukuolės smagenų ir pasikišęs „unorą“ po pažasties. Aiškus daiktas, juog žmogus — kad ir kažinkiek mokytas — tos puikybės apsėstas, turi numesti Tikėjimo autoritetą ir pavirsti į bedievį.

Tuštybė. Yra paskutinė bedievystės priežastis. Žednas turi bent kiek tuštybės savyje, ale greitai susivaldo, atminęs tai, juog yra gimęs iš moteriškės, juog trumpai gyvena ir juog yra silpnybių maišas. Bedievis to nepaturoja Jam vaidenas, būk jis yra žmonijos stulpas, ant kurio visi remias, būk jam nepridera taip manyti, kaip mano prastuoliai. O kad pigiau prasikištų pro kitus, bedievis išjuokia Religiją, niekina jos šventas apeigas, šmeižia kunigus. Pusgalviai klausos jo plepalų ir tik pečiais trūkčioja, iš kur tas toks žinovas. Bedieviui tai patinka ir jis nerias iš kailio, kad kuodaugiau niekų pritauzytų. Kadangi žmonės yra palinkę iš prigimties labiau prie pikto, nekaip prie gero, pertai visoks blevizgojimas visuomet randa daug klausytojų ir ir pasekėjų. Bedieviui vyksta užkrėsti savo klaidomis svietą.

Tai matai, Skaitytojau, kokios yra bedievystės priežastis. Kad visų žmonių nuomonės būtų lygios, kad nepintus po kojų: tamsybė, paleistuvybė, puikybė ir tuštybė, tuomet nebūtų nė bedievių. Visi vienodai manytų, vienodai

tikėtų, vienodai Dievą garbintų. Nes visų žmonių yra vienas tikslas: Dievas ir Amžinas Gyvenimas anapus grabo.

2. Dievas.

Tikintis žmogus nėmaž neabejoja, juog Dievas visados buvo, dabar yra ir nebaigs buvęs niekados. Tikintis žmogus žino, juog dangus ir žemė yra tai ne keno kito, ale Dievo darbas. Tikintis žmogus gerai supranta, juog puikus pasaulis negalėjo stotis išnetyčia, negalėjo pats susitverti, ale turėjo būti kasnors toks galingas, kurs jį padarė iš nieko, be nėjokios medegos, vienu žodžiu. Tarė ir pasidarė. Tam Galingam ir yra vardas Dievas.

Dievas tat, pagal tikinčio nuomonės, yra Protinga Esybė, Esybė amžina, visagalinti, visuresanti, viszinanti, begalo teisinga, begalo mielaširdinga, tobūla.

Bedievis kitaip mano. Jis stačiai ginčyja Dievą. Jis stygauja, kad nebuvę ir nesą nė jokio Dievo, Dievas esąs pramanytas daiktas.

Labai geistume žinoti, kaip vardas ir pavardė to žmogaus, kurs pirmajis būtų Dievą pramanęs. Tai turėtų būti buvęs koks gudragalvis. Ale ant bedievių nelaimės nežinomas yra Dievo pramanytojas. Jei toks būtų kuomet buvęs, būtų likęs užrašytas istorijoje, ar bent eitų pasakomis. Juk menkesnių dalykų išradėjai liko žmonių omenėje. Kaip antai: Kolumbas rado Ameriką, Švarcas pramanė paraką, Gutembergas — spaudą, Stefensonas — garo mašiną. O Dievo pramanytojaus kaip nėra, taip nėra.

Visados pigiau yra ginčyti, nekaip tvirtinti. Ar sunku paplepėti, kad Dievo nėra, juk už tai pinigų mokėti nereikia ir kailio niekas nepers. Bet reikia nurodyti, dėlko nėra, ant kokio pamato remias ta kalba. Bedievis turi tik vieną juokingą atsakymą. Jis sako, dėlto Dievo neesą, kad niekas jo neregėjęs. Vieni juokai! Būk tai Dievas yra koks kaimynas, kūmas, kad būtų galima su juomi regėtis, pautarioti ir degtinės butelį ištraukti. Juk yra ir tokių daiktų, kurių negali matyti nei tu, nei kas kitas. Tu savo proto nematai, o

sakais turįs, tu savo mislies nematai, o vienok ji yra. Tu spėkos ne matai, o vienok ji yra ir tu pats jos turi. Bedievis paklaustas, kas-gi pasaulį įkūrė, kad Dievo nėra? Atsako, pasaulis pats įsikūręs. Tas taip išeina, kaip kad kas manęs paklaustų: Kas tau tą kepurę pasiuvo, o aš atsakyčiau jam, niekas nesiuvo, pati kepurė pasisiuvo. Matai, Skaitytojau, kokia tuščia kalba, kaip eina vėjais!

Aš nesuprantu bedievio, negu jis man paaiškintų kaikuriuos dalykus. Aš prižadu pasiduoti jam, bytik jo išvedžiojimai bus paremti ne ant plepalų, bet ant tvirto pamato. Aš nepasikakinu pliku žodžiu **Nėra,** aš reikalauju nurodyti, kodėl nėra?

Visi žino, juog jei kokio daikto nėra, tai ir to daikto vardo nėra. Prašau įvardinti tikru vardu neesantį daiktą. Saulė dėlto turi vardą, kad saulė yra. Šilima, šaltis, vėjas, turi vardus vėl dėlto, kad jie yra. Kokiu tai būdu Dievas gavo vardą, nebuvęs? Ir tai gavo visame pasaulyje ir nuo visų tautų. Žydai vadina Dievą Jehova, rymiečiai — Deus, vokiečiai — Gott, lenkai — Bòg, lietuviai — Dievas. Aprikos murinai, Azijos geltonveidžiai, Australijos saliečiai, visi turi nuomonę apie Dievą ir vadina Jį tam tikru vardu savo kalboje. Kaip-gi čia taip stebūklingai tikos, kad gyvendami vieni nuo' kitų per tūkstančius mylių, atsiskyrę kiti nuo kitų, rasi, nuo pradžios svieto, visi minėja vardą Dievas. Begu tai būtų susitarę, sakysime, lietuviai su Kapštato*) juodskūriais? Tai būtų nemaži dyvai, kaip jie susiėjo per tokią tolybę ir kam jiems buvo reikalingas tas prašmatnumas? Šitą dalyką prašau bedievio išaiškinti, aš nesuprantu. Bedievis sako, dėlto neesą Dievo, kad niekas jo neregėjęs.

Kągi sau mano bedievis? Ar tai jam regis, juog Dievas yra tokia žmogystė, su kuria galima regėtis, su kuria galima pasišnekėti, dagi išgerti? Tatai kad ne! Dievas yra dvasia, neturi kūno. O dvasios mes negalime akimis regėti, nei ausimis girdėti, nei rankomis palytėti. Ta dvasia supranta,

---

*) Kapštatas — miestas pačioje pietinėje Aprikoje.

žino, galvoja, ir nori. Žino viską, kas buvo, kas yra ir kas bus. Ta dvasia yra visagalinti, ką tik panori, tai ir padaro. Mes turime penkis kūno pajautimus, kuriais atjaučiame, kas dedas aplinkui. Dvasia neturi nė vieno pajautimo — jai ir nereikia. Ji apima savo galybe viską, nors neturi nei kūniškų akių, nei kūniškų rankų, nei nieko kito kūniško. O pati lieka tuotarpu neregima.

Kad tada Dievas yra dvasia, kodėl-gi bedievis užsipuola Jį regėti? Kuomet-gi kūnas regėjo dvasią? Neregėsi taip, kaip neregi šilimos, šalčio, nors jauti juos esant. Netik niekados neregėsi Dievo, kol ant žemės gyveni, ale ir nesuprasi, kas yra Dievas. Puodas nesupranta puodžiaus, kurs jį padirbo, sutvėrimas niekados nesupras Sutvertojaus, kurs jį sutvėrė. Bedievis sako: aš nesuprantu Dievo, tai ir nėra. Neišmintinga tai sakyti: aš netikiu, nėra, negali būti, dėlto, kad aš nesuprantu. Nejau-gi tu toks galvočius, kad viską galėtumei suprasti! Pasakyk, Meldžiamasis, kaip atsiranda viščiukas kiaušinyje? Kaip gyvybė susineria su kiaušinio medžiaga? Rasi sakysi, kad ir viščiuko nėra?

Kuomet bedievis yra pragaišęs su savo ginčais, žmogus tikintis pripažįsta Dievą ir garbina Jį be nėjokio vargo. Žmogus, pasitelkęs pagelbon protą, turi galų-gale prieiti prie tos teisybės, juog yra Dievas. Negu tas protas būtų aptemdintas nežinau kuomi.

Kuomet aš imu galvoti sau vienas, iš kur atsirado vis tai, ką aš regiu: žemė, dangus, šviesa ir kiti daiktai, kas juos padarė, nejau-gi jie patįs pasidarė, galutinai palieku prie tos nuomonės, juog kas-noris turėjo juos padaryti. Iš nieko niekas-gi nepasidaro. Be sėklos niekas nedygsta, be ugnies nedega, be debesio nelyja, trumpai tarus, be priežasties niekas nestojas. Taigi, ir pasaulis be priežasties neatsirado. Ta priežastis tai ir yra Dievas, kurs viską sutvėrė, viską puikiausiai sutvarkė. Gerai sako gudrus Salemonas: **Iš didelių pažibų ir sutvėrimo, yra galima aiškiai pažinti tų daiktų Sutvertoją.** (Sap. XIII, 5.) Sakyti, kad pasaulis pats pasidarė, be Dievo, yra tai bepročio kalba. Reikia tik uoliai prisižiūrėti visiems daiktams augštai ir žemai ir nenoroms prisiejs su-

tikti, juog be Augščiausio Inkūrėjo negalėjo tai stotis. Štai, pažvelgk į pievas, kiek ten skaistybės! Kiek ten žolių ir žolelių, kiek žiedų ir žiedelių, kiek spalvų (varsvų) ir spalvelių! Nė joks maliorius taip neišmaliavos, kaip jos ten kad žydi. Ugi kvapas! Turtingiausioje kvepalų krautuvėje nerasi jų tiekai. Atkreipk akį į javus! Tai skalsi duona, kuri peni tūkstančius, milijonus žmonių. Eik per girią, kiek ten medžių visokios rūšies! Jie stovi nebereikalo, vieni yra skiriami kurui, kiti medegai, o visi žmogaus naudai. Suskaityk upes ir upelius, paversmes ir ežerus, išsaikok jūriasmarės, kiek tenai talpinas vandens. Ir vėl nebereikalo, ir vėl žmogaus naudai. O kame žvėrįs, kame paukščiai, kame žuvįs, kame kirmelės ir visokie vabalai! Kiekvienas turi savo tikslą, kiekvienas gyvena. Kiek čia krutėjimo, kiek čia vikrumo, kiek gyvybės tose dviejose karalystėse! Plepėti, juog vis tai pasidarė be Dievo, reikia pirma išdūkti, sveika galva negalima taip sakyti. Juk paprasta kepurė pati nepasidaro.

Atversk akis augštyn ir apsidairyk, kas ten yra. Tau tikos, Skaitytojau, išeiti žiemos giedroje naktyje laukan? Tu regėjai, kaip blizga augštai nesuskaitomi būriai žvaigždžių, lyg sagelių galvytės. Tai pasauliai šimtais kartų didesni už mūsų žemę. Instabu, juog nė viena žvaigždė nestovi ant vietos, visos sukas aplink save ir bėga aplink saulę. Vienok niekados nesusikliudo, niekados neužkerta kelio kita kitai. Astronomai žiūri per stiklus į tuos stebūklus ir šaukia: Didis yra Dievas pasaulio Inkūrėjas! Astronomo-gi nebuvo nė vieno bedievio, nes tas mokslas priveda prie Dievo.

O parėda! O sutartis visur, visame ir dalyse! Kiekvienas daiktas nerias su kitu; žemė, dangus, visokie gaivalai ir metų atamainos, tarnauja vieni kitiems. Žemės skritulys stovi tinkamame tolume nuo saulės. Jei stovėtų arčiau, sutirptų nuo kaitros, jei stovėtų toliau, sušaltų nuo speigo. Mėnulis rieda tarpu žemės ir saulės sau paskirtu keliu. Jei pakryptų žemyn, nukristų ant mūsų galvos ir viską sutrintų dulkėsna. Jei pasineštų augštyn, saulė jį pritrauktų prie savęs ir paverstų į gazą. Toks dangaus bėglių aku-

ratnumas užsilaiko, anot mokslo, Lygsvaros (Gravitacijos) įstatymais. O kas tą viską sutvarkė, tepasako mums bedievis, kad žino! Mes tiek žinome, kad pati tvarka nepasidarė, ją turėjo padaryti kas kitas, ir Tas Kaskitas tai ir yra Dievas.

Paimkime žmogaus kūną, perskroskime jį ir padabokime, kas ten yra jo viduriuose. Nė jokioje dirbtuvėje nerasi tiek prietaisų, kiek čia. Dirksnių dirksniai, gyslų gyslos, raumenų raumenynai, plekšnių plekšnės, užkampių užkampiai, takų takai, širdies pasamonai, kraujo keliai ir Dievas žino, kas dar daugiau. Tuotarpu bereikalo nieko nėra, kas vien yra. Žmogaus kūnas, tai sutvėrimo vainikas! Ir vis tai pagal bedievio nuomonės būtų susipynę pati nuo savęs! Gana su bedieviu bekalbėti, geriau tylėti.

Garbus daktaras, Galijenas, gyvenęs II amžiuje Kristui gimus, šaukia išmėsinėjęs velionį: „Tu, Kurs mumus sutvėrei, garbinu Tave."

Kanakas paklausė viensyk' Aprikos tirulių arabo (murino), nuo ko jis pažįsta, juog yra Dievas? Arabas atsakė:

— Ugi nuo pėdų.

— Nuo kokių pėdų?

— Kas yra ėjęs per smiltyną: arklys, liūtas, paukštis, ar kas kitas, pigu pasakyti. Taipos regint visame pasaulyje pėdas Augščiausios Išminties, Visagalybės, nesunku įspėti, juog čia Dievo eita.

Indomu tai, kad augšto mokslo vyrai nebuvo bedieviais. Nekaišiosiu čionai Popiežių, vyskupų, pralotų, Bažnyčios mokytojų — šie neturi vertės bedievio akyse — ale paminėsiu tiktai svietiškus mokslininkus, kurie tvirtai tikėjo į Dievą. Tokie buvo: metafizikai: Bakonas, Kartezijus, Mallebranšas, Leibnicas. Matematikai: Paskalis, Bernulis, Euleris. Astronomai: Kopernikas, Galiliejus, Kepleris. Fizikai: Bailys, Nevtonas. Naturalistai: Liniejus, Reomiuras, Bonnetas. Daktarai: Hofmanas, Halleris. Juristai: Bakonas, Domatas, Monteskis (Montesquieu) ir daugybės kitų.

Kas dar yra keista, kad bedieviai kone visi atsiverčia prie Dievo prieš mirsiant. Taip antai Laplasas, buvęs kituo-

met netikinčiu, apsirgęs pakvietė kunigą, priėmė komuniją, paskutinę patapą ir mirė 6 dienoje gegužės, 1827 m., kaipo tikras krikščionis. O kiek tokių buvo, kiek šiandien jų yra, kurie gailis ginčyję Dievą, kas juos visus suskaitys!

3. Siela.

(Dūšia.)

Visųpirma reikia paaiškinti, juog žodis dūšia nėra lietuviškas. Jis — kaip ir daug kitų — įsibrukė mūsų kalbon bene drauge su krikščionyste XIV amžiuje. Lietuvis turi dūšiai du vardu. Kuolaik žmogus tebegyvena, jo dūšia vadinas Siela. Iš čia išeina daiktavardis Sielvarta. Kuomet numiršta, ta pati dūšia vadinas Vėlė. Šiandien dar yra sakoma Vėlių vakaras, t. y. vakaras Uždūšinės. Bet kad žodis dūšia yra žmonėms labiau žinomas, tat aš ją čia tevartosiu.

Žmogus nėra gryna dvasia, kaip tai kad yra Aniolai. Žmogus turi du daiktu: dūšią ir kūną. Dūšia yra esybė protinga, patalpinta kūne, kūnas jai tarnauja lyg, sakytumei, bernas savo gaspadinei.

Dūšios neras nei skrodikas (anatomas) savo peiluku, nei fiziologas savo gabumu. Dvasia, mat, nepasiduoda mėsinėti niekam. Dėlto tai bedieviai ir ginčyja tą teisybę. Jie sako, ko akis neregi, ko pirštai nepaliečia, tai to ir nėra. Čia regimai yra pastatyta žmogaus puikybei siena ir yra pasakyta: viską ištirsi ir sužinosi, ale priėjęs prie Dvasios karalystės, apsistosi ir toliau nebeisi. Tos sienos tatai bedievis ir nekenčia. Kaip tai, sako, yra dar kanakas, ko aš nesuprantu!

Bet tikinčiam žmogui nėra nė jokio keblumo su dūšios klausimu. Jam yra apreikšta, juog Dievas, sutvėręs žmogų, įkvėpė jo veidan gyvenimo kvepterėjimą ir pasidarė žmogus gyva dūšia (Gen. II, 7). Nuo tos valandos žmogus savo dūšia pasidarė panašus į Dievą, liko sutvertas ant paveikslo savo Sutvertojaus. Tai buvo visų sutvėrimų vainikas, nes nė joks kitas sutvėrimas neturėjo to panašumo.

Kas-gi tat yra dūšia? Yra gryna dvasia nei akimis regima, nei ausimis girdžiama, nei pirštais apčiuopiama. Nereikia dūšios maišyti su gyvybe. Gyvybę turi ir žvėriukai, ir paukščiai, ir kirmelės, o dūšios neturi. Gyvybė yra tai ypatinga galybė, kuri gaivina gyvą sutvėrimą. Ale tam sutvėrimui pranykus, ir gyvybė nueina vėjais.

Dvasiški žmogaus privalumai geriausiai liudyja, juog jis turi dūšią. Taip antai: žmogus turi protą, mano (mislija). Kuomet žmogus protauja, jis sustato vieną daiktą su kitu, palygina ir atskiria. Kuomet nori, yra liuosas, gali sau pasirinkti ką tinkamas. Taigi, čia ne kūnas veikia — jis negali to padaryti — ale veikia dūšia.

Kodėl jautis paėdęs žolės yra laimingas? Guli sau ir gromula. Žmogus ne taip. Pripenėk žmogų, kiek nori, apkrauk jį turtais, užkelk jam garbės vainiką ant galvos, greitai pasirodys, kad negana. Jis lieka vis nepakakintas, vis lipa augštyn, visješko kanakokios didesnės laimės. Ta nuolatinė neramybė rodo, juog šalip kūno, šalip to molio gabalo, yra dar kita esybė, kuri nerias laukan ir stengias pas Tą, nuo Kurio buvo atėjusi. Ta nerami esybė — tai dūšia. Ji veržias pas savo Sutvertoją.

Taip tatai žmogus yra sustatytas iš dviejų dalių, iš kūno ir iš dūšios. Kūnas laikui priėjus pavirs dulkėsna, dūšia, tas Dievo paveikslas, gyvęs amžinai.

Bedieviai užkerta mums, būk viską darančios smagenys galvoje. Smagenys sukeliančios mintis, smagenys galvojančios, smagenys norinčios, arba nenorinčios, ir tt.

Smagenys yra stebuklingai sutaisytos. Smagenys yra tarpininkės tarpu kūno ir tarpu dūšios. Dūšia per jąs gauna žinias ir per jąs paleidžia.

Čia galima padaryti šiokį prilyginimą. Dūšia yra muzikantas, o smagenys — muzikos. Jei muzikos yra gerai padarytos, jei viskas jose yra kaip reikiant, ir viršus, ir apačia, ir šonai, ir stygos, tuomet gaidos išeina puikios. Ir išvirščiai, jei muzikos turi kokią ydą, tada ir pats gerasis muzikantas nepagrieš gražiai. Dagi gali tiktis, kad muzikos nė jokio balso neduos. Ar tai čia kaltas muzikantas? Taip

dedas ir su dūšia. Nors smagenys taptų kuomį nors sugadintos, dūšia palieka sveika kaip buvusi. Kadangi be smagenų tarpininkystės dūšia negali veikti, tat šioms pasilpnėjus, dūšia neb'išreiškia priderančiai savo valdžios ir valios.

Yra pas žmogų dar vienas slaptus jausmas, kurs taipos patvirtina dūšios buvimą. Tas jausmas vadinas Nuojauta. Kaikurie nujaučia savo nelaimę už kelių dienų, už kelių savaičių pirmiau.

Pažinau moteriškę, kuri visuomet nujausdavo savo nelaimę. Viensyk' ji buvo ypatingai nerami, sakės neturinti kur dėtis, taip jai širdis gelianti. Pranašavo, kad būsianti jos grįčioje didelė nelaimė, ale kokia nelaimė, ji negalėjo pasakyti. Vyras ėmęs pasijuokė. Sako, tos bobos visuomet burtomis aptekusios. Trečioje dienoje nuskendo tvenkinyje moteriškės ketvirtų metų sūnus.

Tie faktai ir šimtas kitų aiškiai rodo, juog žmogaus kūne gyvena Dvasiška Esybė, kuri, kaipo Dvasia, regi, žino ir nujaučia ateitį. Kūnas niekaip negalėtų nujausti, nes jis yra mėsos gabalas, o mėsa nežino nieko.

Galų-gale paprašykime bedievių, lai nurodo jie mums nors vieną tautą visame pasaulyje, kuri neturėtų nė jokios nuomonės apie dūšią. Tegul sau ta nuomonė yra nevienoda, ale visgi yra. Paimkime japonus, kynus, murinus, girių gyventojus, visi tiki, juog žmogus turi dūšią. Kiti neša dūšioms valgyti ant kapų. Argi tai galimas daiktas, kad visas svietas būtų susitaręs meluoti?

Štai, patįs lietuviai, kuomet dar stabmeldžiais tebebuvo, tikėjo į dūšią. Pagal lietuvių pagoniškos nuomonės dūšia, žmogui mirus, turėjo lipti dienų negalėmis ant labai augšto ir staigaus kalno. Ant to kalno viršūnės būk gyveno dievystė, kuri teisdavo kiekvieną. Turtingiems buvo sunku užlipti ant kalno dėlto, kad turtai juos apsunkina. Varguolys, jei gyveno ant šios žemės padoriai, užskrisdavo lengviai kaip plunksna. Jei buvo nusidėjėlis, tuomet vėsula jį nupučia. Ta dievystė, sėdinti ant kalno, skiria žėdnam užmokesnį, ar bausmę, pagal jo nuopelnų.

4. Sažinia.

Šalip kitų dvasiškų privalumų yra pas žmogų dar vienas labai žymus. Tas privalumas vadinas Sąžinia. Sąžinia yra slaptus balsas, kurs giria, padarius gerai, o bara, padarius piktai. Sąžinia yra neregimas sūdžia ir yra teisingas. Tam sūdžiai nereikia nei dokumentų, nei liudytojų, nei sūdo rūmų, nei kalėjimo, nei budelio. Sąžinia yra negirdėtai gabus sūdžia. Ji ištiria tokius dalykus, apie kuriuos žmonės visai nežino. Dagi slaptos mintįs ir tos negali pasislėpti nuo Sąžinios teismo. Instabu yra tai, juog pats didysis paleistuvas neįveikia nusikratyti nuo Sąžinios. Ji nuolatos stygauja jam: „Padarei negerai.“ Karaliaus teismą (sūdą) yra galima apgauti kai-kuomet, yra galima pameluoti, papirkti; Sąžinia yra neapgaunama, nepaperkama. Dar pikčiau, Sąžinia yra nenutildoma, ji atsiliepia bepaliovos. Galvažudis, užmušęs žmogų, išplėšęs jo turtą, sėdi už stalo ir geria arbatą. Policija jo neranda, žmonės nežino, sakytumei, ko čia bijoti! Vienok Sąžinia šaukia: „Galvažudi! žmogų užmušei, piktai padarei!“ Girtuoklis, pagrįžęs iš karčiamos, išblaiškęs pačią, vaikus ir šeimyną, išsimiegojęs gali, tartumei, nė ausies nekreipti ant rytojaus. Juk-gi niekas jo nebaus už vakarykštį. Bet ne! Sąžinia atsiliepia ir sako: „Žmogel'! pragėrei pinigus, blogai padarei.“ Paleistuvas padarė paleistuvystę, buvo tamsi naktis, žmonės neregėjo. Kokia čia bėda! Bet vėl ne! Bėda ir didelė bėda! Sąžinia sekioja jį įkondėn ir graužia lyg kirmelė. Sako: „Paleistuvi! šiąnakt' blogai padarei.“

Sąžinia lenda visur akysna ir prikaišioja žmogaus piktadėjystę. Sąžinia, it anos gadynės budelis, išdegina rėvę kaltininko širdyje, kurios nei ištrįsi, nei išmazgosi. (Sodž. Teol. p. 277.)

Ką-gi atsakys mums ant to bedievis? Keno balsas yra sąžinia, ar pilvo, ar dūšios? Pilvas yra perminkštas ir perskystas, kad jis galėtų būti sūdžia žmogaus darbų. Smagenys yra tešla, o tešla negali mumus teisti (sūdyti). Taigi, nėra kitos rodos, kaip reikia sutikti su tuomi, juog Sąžinia yra mūsų dvasiškos esybės, dūšios, balsas. Jeigu yra bal-

sas, tat yra ir tas, kurs tą balsą paleidžia. Balsas pats neskambės nekeno neleidžiamas.

5. Dūšios amžinumas.

Visoks žemiškas kūnas, nors jis gyventų šimtus metų, turi galopi pragaišti. Tai dėlto, juog jis yra sustatytas iš gendančios medegos. Štai, stovėjo sodžiaus gale, prie pat tilto, šimtmetis uosis. Dabar tas uosis nuvirto ir baigia puvęs; beliks tiktai puvėsių rieškučios.

Mirė žmogus. Netrukus jo kūnas jau pūva. Visos kūno dalįs pasileido ir viskas pasibaigė.

Ne taip yra su dūšia. Dūšia nemiršta niekados, yra amžina. Ir ištikro, kaip ji galėtų numirti, kad neturi nieko žemiško. Neturi nei kraujo, nei mėsos, nei kaulų, nei nieko. Kas-gi toks galėtų pas ją pasenti, pagesti, iširti, kad nėra nieko žemiško. Dūšia yra gryna dvasia, kaip mintis, nė iš ko nesustatyta. Ji yra tat amžina.

Jeigu dūšia galėtų numirti, tuomet būtų neteisingai. Juk žmonės gyvena čia ant žemės nevienodai. Vienas yra mielaširdingas, šelpia pavargėlius, šluosto nuskriaustųjų ašaras, pildo visą amžių malonės darbus savo artimo linkon. Kitas yra beširdis, plėšikas, apgavikas, sukčius. Šimtai žmonių verkia iš jo priežasties. Vienas yra nekaltas, maldus, doras, o kitas yra pasileidęs visais galais. Ar tai jau turėtų likti anas be užmokesnio už gerus darbus, o šis be bausmės už piktus? Ne! tai būtų didelė neteisybė! Kadangi ant šio svieto geras žmogus ne visuomet apturi garbės vainiką ir kadangi piktas beveik visad viršauja, tat būtinai reikia, kad anapus grabo būtų kiekvienam atlyginta pagal jo užpelno. To reikalauja sveikas protas. O kaipgi būtų galima tai padaryti, jei dūšia numirtų? Laidokas liktų be koronės, o geras vėl be nieko. Tokios neteisybės aš niekaip nesuprantu. Turėsime sulaukti kada nors tos dienos, kuomet dorybė bus išaugštinta, o nedorybė — pažeminta. Tai tiksis anapus grabo. Tenai teisingą ir bedievį Dievas teis (Ecclesiastes III, 17).

Niekas nenori mirti, žėdnas norėtų gyventi ir gyventi nors 969 metų, kaip Biblijos Matuzolis. Amžinumo nuomonė yra žmogui prigimta, noras niekuomet nepragaišti yra jam įskiepytas nežinoma ranka. Žmogus trokšta gyventi amžinai ir, jei pasakytumei jam, kad anapus grabo gyvęs tik dešimtį — kad ir šimtą — metų, būtų bais nepakakintas. Nes tai tiktai žmogų džiugina, kas tęsias nuolat ir visados. Trumpa linksmybė yra menkos vertės.

Jeigu dūšia nebūtų amžina, iš kur-gi žmonės būtų prasimanę jos amžinumą, kas jiems būtų tai pasakęs? Juk aplinkui nieko amžino neregime. Miršta žmonės, dvesia gyvuliai ir paukščiai, virsta medžiai, džiūsta žolės. Tuotarpu žmogus trokšta gyventi amžinai. Kaip atsirado pas jį toks keistas noras, kaip atsirado pats vardas Amžinastis, jei šito nėra?

Prašyčiau bedievio, kad jis nurodytų nors vienus metus nuo pasaulio įkūrimo, kuomet nebūtų buvę pas žmones nuomonės apie dūšios amžinumą. Kiek istorija siekia, turime žinias nuo šešių tūkstančių metų. Per visą tą laiką nebuvo užmiršta ant žemės nė kartą, kad yra amžinas gyvenimas aname pasaulyje. Žinoma, žmonės manydavo nevienodai, galvodavo kiekvienas saviškai, bet visgi apie amžinumą žinojo.

Žemės skritulys yra didelis, svieto, ant jo kaip skruzdelynas: baltųjų, murinų, geltonveidžių, vyšniavų ir dar kanakokių. Pilna Azija, pilna Aprika, pilna Australija, pilnos jos salos, pilnos Amerikos girios. Visi meldžias už dūšias, ar prie dūšių, degina aukas (apieras), laiko pamaldas, daro apeigas, kartais juokingas net, ale tiki į Amžinastį, tiki, juog velionies*) dvasia gyvena ir gyvenusi gyvęs. Kas čia dabar klysta, ar visas svietas klystų, ar tik vienas bedievis? Pasakyk, meldžiamasis!

Ne, mano prieteli, neapdumsi krikščioniui akių! Krikščionis labiau tiki šv. Povilui, nekaip tau. O šv. Povilas sako: Yra nuspręsta žmonėms sykį mirti, o paskui sūdas

*) Velionis — numirėlis.

(Hebr. IX, 27). Mums visiems reikės stoti prieš Kristaus tribunolą, idant kiekvienas pasirodytų, ką padarė gerą, ar ar piktą (II Cor. V, 10). Taigi, dūšia stosis prieš tribunolą savo Sutvertojaus, turės parodyti rokundą iš visų savo darbų, žodžių ir minčių. Stosis ir bedievis ir turės pasakyti, dėlko tauzijo niekus. Reikia spėti, juog bedievis gailėsis pats klydęs ir kitus piktinęs, bet tas gailėsis nieko jam nebepadės. Geriau padarytų jis dabar, tuojau, pametęs savo klaidą, o mielaširdingas Dievas dovanotų jam viską. Bet ar pames?....

6. Prisikėlimas.

Bedievis sako, kas mirė ir supuvo, tas nebegali prisikelti.

Tai nevisai teisybė. Medžiai apmiršta kas rudenį, o pavasarį vėl sprogsta lapai, vėl teka sula, vėl daros brazdai, vėl grįžta šaknims, stuobriui ir šakoms gyvybė. Žolės nudžiūsta ir numiršta, visa žemė lieka plika, gegužė sukukuoja ir, sakytumei, ant jos balso vėl viskas pažalioja ir žiedais apsikrauna. Grūdas pasėtas supūna ir, tartumei, niekan pavirsta, saulutės sušildytas ima dygti ir vaisių duoda. Taip tat per mirtį visi randa naują gyvenimą, kelias iš numirusių. Tai puikus prisikėlimo paveikslas. Dėlko-gi tat vienas žmogus negalėtų prisikelti ir pradėti naują gyvenimą?

Žinoma, pats žmogus savaimi neprisikels, ale jį prikels Kas Kitas. Tas Kas Kitas turi tokią galybę, prikelti numirėlį. Ir ištikro, argi ne pigiau yra prikelti tą, kurs buvo, kurs gyveno, nekaip sutverti tai, ko niekados nebuvo. Man rodos, juog kur-kas yra lengviau išvesti iš kapų supuvėlį, nekaip nusagstyti dangų žvaigždėmis, prikimšti žemę sutvėrimais. Dievas nekiek turėjo vargo, kol apsiruošė su pasauliu. Tarė ir pasidarė. Dangus nušvito, žemė pažaliavo, vandenįs prisiveisė keistų keistesnėmis esybėmis. Jeigu tat Dievas tokius milžiniškus darbus taip švelniai apdirbo, tat apsidirbti su numirėliu, prikelti jį iš numirusių, kas čia

yra tokiam Visagalinčiam? Užtat, bereikalingai ginčija bedievis prisikėlimą!

Galėtų kas paklausti, o kaipgi vėl susirinks visos lavono*) dalįs? Juk vienos išgaravo, kitas žemė sugėrė, kitos dingo kitur? Jeigu tai mums prisieitų surinkti, nesurinktume niekaip, ale rinks jas Tas, Kurs yra Visagalis. Nors prisikėlime kūnas bus tas pats, vienok bus kitoniškas. Nebemirs antrą sykį, nebesirgs, bus landus, galės išeiti be dūrių per sieną ir per mūrą. Stovės čia ir akiųmirksnyje stovės Aprikoje, Amerikoje, už tūkstančių mylių. Trumpai tarus, prisikėlęs kūnas bus tas pats ir visgi kitoniškas.

Bedievis bais nemėgsta prisikėlimo. Prisikėlimas tai krislas jo akyje. Bedieviui būtų kur-kas patogiau nesikėlus. Jis teisingai nemėgsta, nes ką-gi jis rastų prisikėlęs? Rastų Dievo Sūdą, o šio bedievis bijo, labiau, negu žydas kryžiaus. Tai ir ginčyja sau prisikėlimą, kol kas bus.

Prisikėlimas jau vien dėlto yra reikalingas ir teisingas, kad galėtų vėl susitikti du draugu. Juk kūnas tai dūšios draugas. Juk jis tarnavo dūšiai kaip tiklus bernas savo gaspadiniai. Drauge su ja linksminos ir liūdėjo, vargo ir kentėjo, buvo taip suvienytas su dūšia, kaip du vandens lašu, buvo tai viena žmogystė, viena esybė. Bene dėlto žmogus taip bijo mirti, kad nenori persiskirti su savo drauge, dūšia? Dušia irgi ilgėjas be savo draugo, be kūno. Kam-gi tat juodu varginti, tesusivienija vėl abu prisikėlime ir tegyvena sau sveiku.

Taipos nebūtų teisinga, davus vienai dūšiai Dangų. Tai būtų biaurus išnaudojimas sandarbininko. Abu dirbo, abu vargo, abu kentėjo, o vienas pelną ima, kitam nykštis! Todėl Amžina Teisybė taip surėdė, paliko prisikėlimą, kad abiem, dūšiai ir kūnui, būtų atlyginta vienodai, kad užmokesnis už gerą ir bausmė už piktą būtų abiem lygiu.

Žmogus yra pasaulio vainikas dėlto, kad jame talpinas abu svietu, svietas dvasios ir svietas kūno ir pasirodo gyvame pavidale.

---

*) Lavonas — numirėlio kūnas.

Juokdariai tie bedieviai! Jie reikalauja, kad jiems viską parodytumei pirštu, kad jie galėtų sauja apčiupti. Ko tik negali pasakyti, kaip du ir du — keturi, tai to jiems ir nėra. Argi taip? Argi viską yra galima parodyti pirštu? Yra slaptįs gamtoje, yra ir Religijoje, kurių žmogaus protas ikišiol nepasiekė ir, rasi, niekados nepasieks. Juk karštis sutirpą ledą, vašką, gelžį, o sukietina kiaušinį. Ar tu supranti, bedievi, kaip tai įvyksta? Ne, nesupranti.

Tat matai, kad yra daug daiktų ant svieto, kurių nei pirštu parodysi, nei sauja apčiupsi. Prisieina tikėti ir gana. Antrą vertus, juk krikščionis nieko tokio netiki, kas nebūtų Dievo apreikšta, kas nebūtų šv. Rašte užrašyta. Tepasakogi bedievis, ant ko pasirėmęs jis niekus plepa? Ant nieko. Ginčyja bet ginčyti, pamato nė jokio, vieni tušti žodžiai, vėjo vaikomi.

Iš to išeina, kad mūsų kūno ateitis yra gan svarbi. Mūsų kūnas neliks žemėje, jis kelsis, bus jam paskirta kita vieta be kapų. Nuo mūsų pačių pridera gauti gerą vietą. Žinoma, gera vieta yra visuomet skiriama geram žmogui, o laidokui yra duodama pati prastoji, pragare.

7. Žmogus ir gyvulys.

Bedievai neranda nė jokio skirtumo tarpu žmogaus ir tarpu gyvulio. Jie sako, kad žmogus, arklys, avinas, paršas ir kiti esą vis ta pati.

Argi taip? Argi vis ta pati? Aš arkliu važiuoju, ariu, akėju, o arklys negali važiuoti, arti, akėti manimi. Avinui aš galiu kailį nulupti ir kailinius pasisiūti, o avinas negali to padaryti su manimi. Paršą aš galiu paskersti ir jo lašinius suvalgyti, o paršas nepaskers manęs. Taigi, regi, Skaitytojau, kad žmogus ir gyvulys ne vis ta pati, kad yra tarpu jųdviejų skirtumas — ir skirtumas labai didelis. Bet to skirtumo reikia dar ieškoti kitur. Mes taip ir padarysime, pajieškosime, kame jis ypatingai apsireiškia.

Jau pati kūno forma skiria žmogų nuo gyvulio. Gyvulys vaikščioja ant keturių kojų, galvą palenkęs žemyn, o žmogus iš pat mažumės stiepias augštyn, eina galvą pakėlęs, žiūri drąsiai į visą pasaulį, jaučias esąs jo karaliumi, naudojas ana valdžia, kurią gavo Rojuje ant visų sutvėrimų (Gen. I, 26, 28). Žmogaus visi sutvėrimai bijo. Beširdis vilkas, kraugeris tigras, girių kunigaikštis liūtas, neužkabįs žmogaus niekados, negu užkluptas gįsis. Visi laiko žmogų didžioje pagarboje. Visi nujaučia, kad žmogus tai jų ponas, kurio nepridera užkabinti. Žvėrįs, paukščiai ir visi ne dėlto gerbia žmogų, kad jis yra baigęs gimnaziją, universitetą — jie to nesupranta, jiems žmogaus mokslas ne galvoje — ale gerbia dėlto, kad tai yra žmogus, kad yra žemės karalius. Žvėrįs ir paukščiai vienodai vengia akademijos studentą ir sodžiaus mužikėlį.

Žmogus turi kalbą, o gyvulys neturi. Kalba yra tai brangiausia dovana, tik vienam žmogui suteikta, kitam niekam. Ta dovana skiria žmogų nuo visų kitų sutvėrimų. Kalbai padedant, ko mes negalime išreikšti! Didį džiaugsmą, sunkų rūpestį, baisią sielvartą, išreiškiame tam tikrais žodžiais. Dagi mintį, apskelbiame visiems viešai. Ir kas per liaunumas to mūsų liežuvio! Ir dvilinkas susiriečia, ir visas išsitiesia, ir prisikloja, ir augštyn pasikelia, kuomet jam prisieina kalbėti. O koks žodžių įvairumas! Kas gaidos keistumas! Štai, lietuviška kalba turi bent 80 000 žodžių šakninių. Kas čia per kalbos turtas, kokia begalinė žodžių krautuvė! Ir nė vieno žodžio nėra bereikalo, kiekvienas nurodo kokįnors daiktą, kokiąnors mislį. Žmogus savo kalba yra panašus į muzikantą, kurs vedžioja pirštus ant kanklių stygų šen ir ten. Kad pirštą laiko prie stygos galo, kanklės skamba drūtai, kuomet pirštą pastūmėja arčiau vidurio, kanklės maino gaidą. Žmogus taipos mankština liežuvį ir čiaupo lūpas pagal to, ką turi ištarti.

Bet ar taip yra su gyvuliais? Ar jie turi kalbą?

Gyvuliai turi liežuvį ne prastesnį už žmogų, ale kalbos neturi. Tepasako vilkas, ar lapė pamokslą, ar pasakys? Štai, arklys turi tiktai dvi gaidi, šeipjau žvengia, o supykęs

žviegia. Jautis paprastai bliauna, o pamatęs svetimus galvijus baubia. Šuo loja ir staugia. Višta kadakčioja ir karkia, viščiukus šaukdama trupina. Tai ir viskas, ką gyvuliai ir paukščiai gali pasakyti. Jei kaikurie, kaip antai lakštingala, daug prigieda meilės mėnesyje, užtat paskui tyli kiaurus metus.

Žmogaus protas yra taip platus, kaip visas pasaulis. Žmogus gali viską apsvarstyti, ištirti ir numanyti, kaip padaryti. Paimsime nors darbą. Protas nurodo, ką aš privalau dirbti pavasarį. Nurodo, kaip reikia išdirbti žemę, ką kada sėti, kad užderėtų. Protas man pasako, kokį padargą reikia įsitaisyti, kad tiktų mano ūkiui, pasako, kaip pataisyti, jei kas pagenda. Protui padedant, aš išgalvoju kuomet ką pigiai pirkti, kuomet brangiai parduoti. Protas man pataria, ar leisti šįmet dukterį už vyro, ar palaukti kitų metų; už kurio leisti, ar už Jurgio, ar už Jokūbo.

Gyvulys negali to viso padaryti. Jeigu ką daro, tai daro arba savo prigimtu instinktu (papročiu), arba išmankštinimu (dresūra).

Salemonas jau patėmijo, kaip tai plačiai siekia žmogus savo protu. Jis sako: „Dievas leido man žinoti tuos daiktus, kurie yra: kad žinočiau, kaip stovi žemės skritulys, ir gaivalų galybės. (Kokia yra) Pradžia ir pabaiga, ir laikų vidurys, mainos atamainų, ir permainos laikų. Metų bėgis ir nustatymas žvaigždžių. Žvėrių prigimtis ir bestijų pykčius, galybė vėjų ir žmonių mintįs, medžių įvairybė ir šaknių spėka. Ir kasnors yra paslėptas ir nežinomas, išmokau: nes visų daiktų išmokė mane darbininkė išmintis.“ (Sap. VII, 17—21.)

Ar yra pas galvijus bent kokia pažanga? Nė jokios. Kuomet žmonija pasinaudodama savo protu žengia pirmyn, visi kiti gyvi sutvėrimai stovi ant vietos.

Pradėjus nuo urvinio žmogaus, kokią tai didelę atamainą regime ligšiol. Ar buvo seniau toks mokslas, tokia pramonė, tokie išdirbiniai, kaip kad yra dabar? Kas buvo anuomet susekęs, kad žemė sukas, ne saulė? Kas buvo įspėjęs, kiek yra mylių iki mėnulio, iki pačios tolimosios žvaigždės,

Neptuno? Kas buvo važinėjęs ugnimi ir žaibais (elektrika)? Kas buvo skraidęs balonu padebesiuose? O telegrapas kas jis? Šiandien visi tie proto stebūklai yra mūsų nuosavybė yra žmonijos pažanga. Kad mūsų senuoliai atsikeltų iš kapų, nebeatsižintų, kame esą ir ką regią.

Ar taipgi yra su gyvuliais ir žvėrimis? Ar ir pas juos yra kokia pažanga? Anaiptol! Vilkas tebepiauna kumeles tokiupat būdu, kaip kad piovė prieš šimtą metų. Varna, šarka, blezdinga tebelipdo lizdus taip, kaip pirm paskandos lipdė. Skruzdė taip tebebudavoja savo skruzdelyną, kaip Kristui negimus kad budavojo. Bitė irgi neprasimanė nieko keisto. Taigi nė jokios pažangos nė pas vieną.

Galų-gale žmogus skirias nuo gyvulio mintimi. Mintis (mislis) yra stačiai augšta siena tarpu žmogaus ir tarpu gyvulio. Mintis yra vieno tik žmogaus savastis, nė joks kitas sutvėrimas jos neturi ir neturės. Mintis yra dūšios veiksmas, smagenys yra tik įrankis. Smagenis galime prilyginti prie vargonų. Kurią dūdą vargoninkas paspaudžia, ta ir atsiliepia. Kokią mintį dūšia mums pakiša, tokia ir apsireiškia. Kaip iš pagedusių vargonų kad ir sau geras vargoninkas neišgaus geros gaidos, taip iš nukrypusių smagenų dūšia neiškels sveikos minties.

Kas užbrėš rubežių mintei? Ji laksto kur tinkama. Čia sėdžiu aš grįčioje, čia šnekuos su prieteliu Amerikoje. Čia mąstau, ką valgysiu, ką dirbsiu, kur eisiu, čia svajoju, kokius turtus įgysiu, kokią garbę sutiksiu. Čia keliu dukterei vestuves, čia į kūmo pakasynas rengiuos. Čia slankiuoju pažemiais, čia skraidau padebesiais. Kart' Danguje giedu su šventaisiais, kitkart' bariuos pragare su prakeiktaisiais. Niekas negali sukliudyti minties: nei gilųs vandenynai, nei tvirti mūrai, nei kietos uolos, nei pati ugnis. Ta mintis myli, nekenčia, trokšta laimės. Ji nėra pakakinta čia ant žemės, ji veržias augštyn, kame ir yra jos galutinas tikslas, Amžinas gyvenimas. Iš to atžvilgio ir yra žmogus panašus į Dievo paveikslą, kaip tai jau buvo pasakyta šeštoje sutvėrimo dienoje (Gen. I, 27).

Vis tai išeiliojus, pasakyk, Meilutis Skaitytojau, kame čia yra tapatybė tarpu žmogaus ir tarpu gyvulio? Ar ne tečiaus yra begalinis skirtumas? Bet paklydėliams tai nerūpi, jiems rūpi tik ginčyti.

Anglas Darvinas pridėjo prie visų klaidų apie žmogų dar vieną, ir tai gan juokingą. Jis plepa, būk žmogus esąs ne sutvertas, ale išvirtęs į žmogų iš bezdžionės. Pagal Darvino mūsų pratėviai buvę bezdžionės. Meilutis Skaitytojau! tai ir tavo bobutė buvo bezdžionė. Tu paeini, anot Darvino, nuo keisto žvėrio. Biaurios tavo metrikos!

Ale čia kiekvienas supras, kad ta Darvino teorija yra niekų-niekai. Jeigu tai būtų kuomet buvę, tat galėtų būti ir dabar. Tai yra, galėtų ir šią gadynę bezdžionė pavirsti į žmogų. Vienok to nėra, kaip ir kituomet kad nebuvo. Nuo kol svietas pažįsta bezdžiones, jos tebėra kokios buvusios, nepažengė nė žingsnio pirmyn ir nepasidarė nė viena žmogumi.

Tie bedievių plepalai apie išvirtimą vieno sutvėrimo į kitą vadinas Evoliucija-Išsivyniojimas. Bedieviai niekaip nenori sutikti su tuomi, kad Dievas sutvėrė augalus ir gyvulius ir žmones, jie nenori pripažinti iš viso, kad Dievas būtų kąnors kada tvėręs. Jie stygauja, juog viskas išsivyniojęs savaimi, be jokio Sutvertojaus. Kad tame skaitliuje ir žmogus neišėjęs iš Dievo rankų, ale išvirtęs iš bezdžionės. Tokiu būdu bedieviai padarė visus žmones bezdžionės sūnumis ir ainiais.

Mes, krikščionis, neprivalome stebėtis iš tokių klaidų. Dabar virto keista gadynė, kad kiekvienas gali tauzyti kas vien patinkama. Ar tai galas? Pagyvenę, išgirsime dar kokią šviežią naujieną; rasi bedieviai praneš, kad pasaulis subliuro. Juk anuomet rašė visuose laikraščiuose, kad Bielio kometa perkirsianti žemės taką, susitiksianti su žeme ir abi susikulsiančios. Vieni juokai! Būk kometa ir žemė tai du girtu mužiku, kuriuodu negali prasilenkti ir susikliudo. Visi tie ginčai yra daromi vien tik tam, kad atstatytų Dievą nuo sutvėrimo darbo ir paniekintų Jo rėdą ir Apveizdą. Bėdnos

tų bedievių galvos! kiek jos privargsta begalvodamos, kaip čia nuversti pasaulio Inkūrėją nuo sosto. Tuotarpu Inkūrėjas sėdi sau sveikas ir šypso iš nykštukų velto triūso!

8. Žmogaus liktynė.

(Praedestinatio.)

Žmogaus liktynė yra dvejopa. Viena yra žemiška, kita — anapus grabo. Pirmosios vardas: Ašarų Pakalnė, antrosios — Amžinastis. Čia tai vėl nebegalima susikalbėti su bedieviais. Mes niekaip netikime, pagrąžįsią rojų ant žemės, o jie kala mums galvon dieną-naktį, kad rojus būsiąs, tik reikią jų klausyti ir taip daryti, kaip jie kad sako.

Tai teisybė, juog žmogui nėra gerai ant šio svieto, juog jis yra vargo pelė, ligų maišas, ale tai tinkas ne be Dievo valios. Beprotis sako: Dieve! kodėl mane apleidai! O čia Dievas neapleido, bet veda mane paėmęs už rankos prie galutinio tikslo.

Skaitytojau! ši pasaka paaiškįs tau bent kiek, kaip kada piktas daiktas išeina ant gero, kaip Dievo Apveizda gelbi žmogų.

Buvo šv. Martinas. Stipriai pašalo ir mūsų sodžiaus ežeras apsidengė ledu. Atėjo pas mane kūmas ir kviečia važiuotų drauge kieman. Bet aš iš vakaro sunkiai apsirgau, pykau ant ligos, kam mane paguldė lovon. Likau nevažiavęs. Mano kūmas iškako vienas ir ežero viduryje nuskendo įlūžęs. Kane sirgęs, ir aš būčiau prigėręs.

Antraip vertus, mes patįs tankiai esame kalti mūsų netikusios liktynės. Štai mes prakišame kaikada. Prakišame dėlto, kad esame žmonės. Vienas Dievas tiktai neprakiša, nes Jis ateitį žino.

Kenčiame begalę visokių vargų, tankiausiai paeinančių iš mūsų pačių kaltybės. Kaip gyvename? Kart' neprivalgome, kitkart persivalgom. Kart' persigerime, kitkart' trokštame. Kart' persimiegame, kitkart' budėjame kiaurą naktį

prie kortų. Kart' persišaldome, kitkart' sukaistame be jokio reikalo ir pasidarome raudoni kaip virti vėžiai. Vis tai neeina ant sveikatos, vis tai tyčiomis gadiname patįs savo liktynę. Jeigu čia pridėsime degtinę, netikusią virtuvę, tat pigiai suprasime, dėlko mes kenčiame. Jau gudragalvis Seneka yra pasakęs, iš kur pasikelia begalinė daugybė ligų. Jis sako: „Stebiatėsi iš kur tiekai ligų, suskaitykite, kiek yra tarpu jūsų virėjų." Virtuvė daugiau užmuša žmonių už karę. Taigi, ne liktynė yra kalta visų mūsų vargų, ale mes patįs esame kalti, kad viską apverčiame ant pikto.

Bedieviams pikta, kodėl ne visų žmonių liktynė yra vienoda, kodėl vienas yra ponas, o kitas ubagas.

Žmogus yra Dievo leistas, kad gyventų draugijoje, kad toje draugijoje būtų prietelystė, geradarystė, bendra pagelba, kad draugijos sąnariai kitas kitam padėtų ir kad tokiu būdu visi gyventų laimingai. Žmonija panaši į laikrodį, kame yra pilna ratų ir ratukų, plunksnų ir plunksnelių, rodyklė, klapatė ir nuosvaros. Visi tie daiktai nėra lygųs, o vienok visi yra reikalingi. Nukabink vieną nuosvarą, išimk vieną ratuką, laikrodys paklys, ar ir visai sustos ėjęs. Šv. Povilas yra pasakęs, juog ne visi indai yra paskirti tam pačiam reikalui, vienas stovi ant stalo, o kitas po lovos nakties bylai. Taip yra ir su žmonėmis. Mokslo vyras tyrinėja gamtos paslaptis, ale jis negali būti nevalgęs, jis reikalauja ūkininko, kad jam pristatytų duoną. Jis reikalauja amatninko, kad jam pasiūtų avalynę ir švarką. Jeigu ūkininkas pamestų plūgą, kurpius ylą, siuvėjas adatą ir pasakytų: Mes nebedirbsime, mes norime būti mokslo vyrais, kas išeitų iš to? Žmonija pragaištų beregint. Ta pati būtų, jei kiekvienas panorėtų būti ponu. Kas tuomet besiūtų batus? Kas beartų? Kas karves bemilžtų ir kiaules bešuobtų? Teisybė, tuomet nebebūtų ponų, ale nebebūtų nė tarnų, būtų tik visuotinė suirutė, būtų tai draugijos mirtis. Taigi žmonių lygybė yra karštagalvių svajonė, kuri negali įvykti iki pasaulio pabaigos. Visuomet buvo ir bus turtingi ir beturčiai, meistrai ir darbininkai, mokslavyriai ir nemo-

kyti. Dėlko vienas yra turtingas, o kitas bėdnas, tai priguli nuo šimto priežasčių, kurių aš čia neapsiimu išrokuoti. Pasakysiu tik tiek, juog vienas yra tinginis, kitas yra kleidikas ar girtuoklis, trečias gimė iš bėdnų gimdytojų, kurie nieko jam nedavė.

Ypatingai rėkauja žmonių lygybę kai-kurie socijalistai. Pagal jų nuomonės nuosavybė ir priderystės privalo būti padalintos lygiai tarpu visų žmonių. Sakysime, jei aš turiu užpelnęs dešimt rublių, tat turiu atiduoti penkis tam, kurs neturi. Jeigu aš turiu žemės valaką, tat reikia atiduoti pusę tam, kurs jos neturi. Kad niekam nebūtų persunku, reikia pasidalinti darbu, reikia visiems arti, šieną piauti, griovus kasti. Tuomet būsianti lygybė.

Bet ar tai yra galimas daiktas? Niekados! Norint visus sulyginti, reikėtų, kad visi būtų vienodo vikrumo ir vienodo gabumo, kad visi vienodai mylėtų darbą, kad nebūtų nei slinkių (tinginių), nei švilpikų, nei palaidūnų, kad visų protas ir sveikata būtų tokiapat. Begu taip yra ant svieto? Tvirtesnis visados padarys daugiau už silpnąjį, gabesnis užpelnys viršaus, sukresnis suras būdą, kaip sutrumpinti darbo laiką. Pasibaigs tuomi, juog vienas bus pertekęs, o kitas skurdęs skurs.

Šalip to yra žmogui prigimtas noras turėti savastį. Mažas vaikas išreiškia jau tą norą. Gavęs blizgalą nuo motinos stipriai sugniaužia savo delnutyje ir nė kiek nėra palinkęs atiduoti jį kitam vaikui. Imti pradėti dalinti turtus, privaisintume dykaduonių ir nieko gero neišeitų iš to. Dabar, kuomet aš žinau, kad įgytas turtas yra mano, kad niekas jo iš manęs neatims, aš bėgu, triūsėju, rūpinuos. Nuosavybė yra didžiausias akstinas žmonių triūso. Jei nuosavybės nebūtų, niekas nieko nebedirbtų, lauktų tik, kuolaik socijalistai paims iš kito ir jam duos. Privesiu čia vieną paveikslėlį, kaip išėjo anuomet su lygybe. Tai tikos 1864 m. Vyresnybė, norėjusi sunaikinti Kauno gubernijos ūkininkus, kad šie nebekeltų daugiau maišto (bunto), pasiuntė liustraciją ir liepė apkarpyti tvirtesnius gaspadorius, o nuokarpas ati-

duoti bežemiams. Pasakyta, padaryta. Bežemiai gavo, kas po dvi, kas po tris, po penkias dešimtines. Rodės jie dabar bus laimingi, pasistatys triobas, išdirbs tą gautos žemės sklypą ir gyvęs sau dainuodami. Bet išėjo kitaip. Metų dešimties netruko, kaip mūsų dziesęcinikų vos keli beliko. Vieni išpardavė savo dešimtines, kiti pragėrė ir išnyko, kaip žydų bitės. Sulygink dabar visus, kad nori!

Viena tiktai lygybė yra galima ir būtinai reikalinga: Pilietiška Lygybė. Tai yra, visi gyventojai privalo būti lygūs prieš įstatymą (zokaną). Tas įstatymas reikia, kad atsakytų žmonių karaktoriui, būdui ir reikalams. Kad būtų teisingas ir uolus sargas teisių ir laisvės. Kad globtų kiekvieną lygiai, neskiriant nei pono, nei ubago, nei bajoro, nei mužiko, nei vyro, nei moters, nei žydo, nei krikščionies.

Antroji žmogaus liktynė yra Amžinastis. Krikščionis žino, kad tokia bus jo Amžinastis, koks bus gyvenimas čia ant žemės. Žino, kad jei gyvęs dorai, gaus dangų, jei piktai — gaus pragarą. „Kas užlaikė Jo (Dievo) prisakymus, kuomet-gi yra apleistas?“ (Eceles II, 12).

Išrinktieji tikrai bus išganyti. Tai žinome iš Evangelijos, kame yra pasakyta: „Eikite, palaiminti Tėvo mano, gaukite karalystę jums suteiktą nuo pasaulio įkūrimo.“ (Math. XXV, 34.) Ar mes prigulime prie tų laimikų, kuriuos Dievo mielaširdystė paskyrė nuo amžių dangun? Doras žmogus telkia vieną dorybę prie kitos, renka krūvon dvasišką pelną ir žengia žingsnis po žingsnio garbės tėvynėn. Taip mano krikščionis apie savo liktynę anapus grabo.

Ale bedievis mano kitoniškai. Jis sako: Jeigu esmi paskirtas Dangun, tat ir būsiu Danguje, nors ir nepelnyčiau Dangaus.

Taigi, kad ne! Dievas paskyrė Dangun tik tuos, kuriuos regėjo pelnančius Dangų, o apsileidėlių nepaskyrė. Dangus yra užmokesnis už gerus darbus. Jeigu šių nebuvo ir nėra, tat tokiam žmogui ir Dangaus nėra. Ištikro, už ką-gi jam duoti Dangų, kad jis nepelnė?

Juk Dievas žino viską. Žino, kiek aš metų gyvęsiu, žino kas su manimi tiksis per gyvenimą, žino užderės, ar

neužderės mano dirva, žino, ar aš būsiu turtingas, ar bėdnas. Ar tai dėlto, kad Dievas žino, aš neturiu šauktis susirgęs prie gydytojo, neturiu imti vaistų, neturiu saugotis nuo priepuolių, neturiu sėti dirvos, neturiu pelnytis ir privalau rankas nuleisti dėlto, kad Dievas žino, kaip man bus? Jeigu tat rūpinamėsi žemiškuose daiktuose, tat kodėl turėtume nesirūpinti apie išganymą? Dievas, paskyręs žmogų Dangun, nepaliuosavo jo nuo krikščioniškos jautrybės, nuo maldos, nuo saugojimosi grieko, nuo pildymo gerų darbų. Evangelija sako: „Rūpinkitės, kad per gerus darbus užtikrintumėte jūsų pašaukimą ir išrinkimą.“ (Petr. I, 10.)

Bedievis vėl sako: Juk Dievas mane tverdamas regėjo, kame aš būsiu: Danguje, ar pragare. Tai taip ir turi būti, nieko man daugiau nelieka, kaip laukti.

Sakysime, aš sunkiai apsirgau. Kam man gydytis, jei yra man lemta mirti, tat ir mirsiu, jei yra lemta išgyti, tat išgysiu be aptiekos. Pasakyk, Meilutis Skaitytojau, ar žmonės taip daro, ar nesigydo iš paskutiniosios?

Dievas žino, ar šįmet bus geri metai, ar blogi, tat kam-gi arti lauką, juk taip bus, kaip Dievas žino.

Turiu bylą su kaimynu. Dievas žino, ar aš ją išlošiu, ar pralošiu. Tat kamgi man advokatas, bus taip, kaip Dievas žino.

Argi žmonės taip elgias? Anaiptol! Nežiūrint į tai, juog Dievas žino, kiekvienas rūpinas savo reikalais ir nelaukia, kol kas bus. Vis tinkas ant svieto ne dėlto, kad Dievas žino, ale Dievas žino dėlto, kad turi tiktis. Štai aš palūžau koją. Palūžau ne dėlto, kad Dievas žinojo, bet palūžau iš kokios-nors priežasties.

Tą patį reikia pasakyti ir apie išganymą. Gyvenk krikščioniškai ir Dievas žinos tave būsiant Danguje. Jeigu guli griekuose, pildai nedorybes, esi pasileidęs, niekini išganymą ir neketini pasitaisyti, tuomet Dievas žino tave teksiant pragaran ir tu tikrai ten atsidursi.

9. Socijalistai.

Socijalistai seniai pragarsėjo užsienyje. Jų vadovas Bebelis nebe šiandien trenkė vokiečių parliamente.

Socijalistai šalip kitų klaidų ginčija Dievą ir remia savo mokslą ne ant krikščionystės pamato, ale ant vėjo. Pertai visi jų norai vėjais ir nueina. Visas socijalistų mokslas, aplenkus kai-kuriuos punktus, yra tuščia svajonė, panaši greičiau į sapną, nekaip į tikrybę.

Socijalistai prižada žmonijai rojų, kuriame plaukia keturios upės. Viena iš jų neša auksą, o kitose teka pienas ir medus. Gavus tokį rojų, bereikia tik auksą griebti rėškučiomis, pieną ir medų semti semtuvu. Tokie malonūs priežadai, žinoma, masina prie savęs kvailius, ir socijalismo pasekėjų skaitlius dauginas kasdien. Bet ar tai gali kuomet įvykti toks laimingas gyvenimas ant žemės, niekas nesiteirauja. Visuomet žmonės noriai į tai tiki, ko geidžia, kas jiems tinka.

Socijalistai buvo mėginę nekart' įkurti savo karalystę Amerikoje, Belgijoje ir kitur. Pasibovijo lyg maži vaikai vandens burbulais ir išnyko.

Tarpu kitų socijalistų klaidų yra savasties klaida. Socijalistai reikalauja, kad visi turtai, visi padargai, visi pinigai, prigulėtų ne vienam, bet visiems. Aiškiau pasakius, kad viskas būtų valstijos, o jau valstija kad dalintų kam ko prireikia. Bet mes žinome iš kasdieninio patyrimo, kaip nemalonu yra žiūrėti iš svetimų rankų, kaip nuobodu yra laukti, kol kas man duos. Tai viena. Antra, valstija, tai ne Dievo Apveizda, ji negali aprūpinti visas kertes ir užkampius, negali įeiti į giliausias žmogaus gyvenimo smulkmenas. Priegtam valstija turi ne vieną šeimyną, ale turi tūkstančius. O tie tūkstančiai turi tūkstančius reikalų. Tat kaipgi čia visus ir visur pakakinti, o pakakinti reikėtų dėlto, kad niekas neturėtų savo, visi lauktų kada duos. Tai matai, mano Skaitytojau, ar ne tuščia svajonė, ar ne sapnas užsimanyti panaikinti savastis?

Socijalistai nepripažįsta moterystės. Socijalistui tiek verta moterystė, kiek jaučiui pavasarį karvės prietelystė, kiek gaidžiui vištos draugystė. Pagal socijalistų mokslo moterystė niekas neesanti daugiau, kaip tik lyties meilė. Kuomet bernaitis su mergaite mylis, tai jau ir moterystė. Kuolaik lyties meilė neatšalo, tuolaik vyras galįs gyventi su pačia, pati su vyru. Sulyg meilė sunykusi, abu galį pasimesti ir ješkoti sau naujos poros. Jei ir antrą kartą meilė dingsianti, reikią vesti ir tekėti trečią, ketvirtą, penktą, ir nors dešimtą atvejį. Užusakai ir vinčius esą niekam nereikalingi. Taip manant apie moterystę, žinoma, nė jokios moterystės nebelieka. Lieka tik gyvuliškas lyties geidulys ir nieko kito. Pasakyk, Meilutis Skaitytojau, ar tu sutiktumei išleisti tavo dukterį — jei ją turi — tokion moterystėn? Kuomi tokia moterystė bebūtų geresnė už žvėriukų, paukščių poravimosi? Tečiaus būtų kur-kas prastesnė, nes neprotingi sutvėrimai nepasimeta be laiko, gyvena krūvoje ikitol, kol vaikus užaugina. Dagi beširdis vilkas nemeta savo vilkės lygpat kito advento.

Kaslink vaikų, socijalistai-palieka juos tėvams tiktai patol pakol tebėra visai mažučiukai, paskiaus reikia atiduoti valstijai. Valstija talpina kūdikius tam tikrame rūme drauge su kitais vaikais; ten juos augina, moko. Žinoma, poterių ir katakizmo nemoko, apie Dievą nė neužsimena. Tokiu būdu vaikai auga, virsta į vyrus ir mergas negirdėję, ar yra koks Dievas, ar ne. Pasidaro bedievių karta ir eina tokių auklėtinių gyvenimas betvarkės ir paleistuvystės keliu.

Socijalistai sakos nekliudą tikėjimo. Tikėjimas esąs pašalinis daiktas. Teisybė, žmonėms jie tuotarpu neprikaišioja tikėjimo, nes gerai žino, kad nieko tuomi nepelnys, ale dar viską pagadįs. Socijalistai žino, kad nepigu yra atitraukti krikščionį nuo Dievo. Ale jie varo savo darbą ištolo, aplinkui, kad žmogus nesuprastų pavojaus. Niekina kunigus, Bažnyčios apeigas, pasninkus, maldą, išpažintį ir kitus šventus daiktus. Mat jie šitaip galvojo: jei žmonės kunigų nebeklausys, nebevaikščios į bažnyčią, tikėjimas savaimi numirs.

Taigi, Meilutis Skaitytojau, nurodžiau tau šitoje knygutėje stambesnes paklydėlių klaidas, smulkesnes tu pats nuversi. Baigdamas rašyti, vieną, tik dar daiktą tau pasakysiu, neklausyk visų plepalų, turi Kristaus mokslą, jį sek, pagal jo gyvenk ir būsi laimingas čia ant žemės ir anapus grabo. Rojaus nesulauksi, neteisybė, ką žada paklydėliai. Žmonija gali pagerinti savo būvį, gali palengvinti ateityje savo vargus, ale tai tiksis ne ginklais, ne ugnimi, ne krauju, tiksis ramiu darbu, šviesos takais. Apšvietimas tai pamatas, ant kurio reikia statyti laimės rūmą, o revoliucija tai audra, kuri nuverčia drauge su palaikiu ir naują budinką. Taip liūdyja amžių istorija!

RODYKLĖ.

„Spaudos“ spaustuvė, Tilžėje
Aukštoji gatvė 59